Länsstyrelsen Örebro län

Datum
2019-11-18

Diarienummer
511-2179-2016

Skötselplan för naturreservatet Bastviken i Lindesbergs kommun

Brudsporre. Foto: Emil Pagstedt Andersson

Skötselplanen utgör bilaga 1 till reservatbeslutet. Skötselplanen är upprättad av Åsa Forsberg.

Syftet med naturreservatet

Syftet är att bevara biologisk mångfald, att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer.

Områdets skogar, brynmiljöer, ängar och andra ingående naturtyper och dess biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Inom ramen för bevarandet av områdets naturmiljöer och biologiska mångfald kan lämpliga åtgärder vidtas för att underlätta för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att skogsmarken samt dess flora och fauna i huvudsak utvecklas fritt genom intern dynamik och andra naturliga processer.

Ängsmarkens flora och fauna skall bevaras och utvecklas genom återkommande hävd.
I zoner mellan skog och ängsmark kan skötsel för att skapa/bibehålla brynmiljöer komma i fråga.
Åtgärder kan komma att vidtas för att eliminera förekomsten av exotiska träd och buskar och invasiva växt- eller djurarter.

Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma ifråga.

Administrativa data

Namn:	Bastviken
NVR-id:	2046834
Kommun:	Lindesbergs kommun
Natura 2000-område:	-
Skyddsform:	1a Strikt naturreservat
Lägesbeskrivning:	10 km NNV om Lindesberg
Fastigheter:	Del av fastigheten Guldsmedshyttan 2:4
Markägare:	Enskild
Areal:	16,3 ha, varav 10,6 ha produktiv skogsmark
Naturtyper:	5,7 ha granskog, 5,4 ha odlad mark, 2,5 ha lövblandad barrskog
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län

Naturförhållanden
Naturreservatet Bastviken ligger strax söder om samhället Storå, längs sjön Råsvalens östra strand. Järnvägen mellan Hallsberg – Falun/Gävle löper igenom reservatet i nord-sydlig riktning. Området ligger i värdetrakten östra Fellingsbro-Usken-Råsvalens lövskogstrakt som är ett stråk av kalkberggrund som löper genom delar av länet, det är också ett utpekat vitryggsområde.

Reservatet rymmer fler naturtyper såsom barrdominerad skog, brynmiljöer, lövdominerade områden samt vallar.

Historisk markanvändning

Historiska kartor över Bastviken visar brukningsytor såsom äng, åker och trolig betesmark i öppen luckig skog. På häradskartan från 1860-tal utgörs en stor del av arealen av öppen lövskog, åkermark och ängsmark. Ängsmarken fanns närmast gården samt löpte också längs hela ravinen i områdets östra delar (idag längs järnvägen). Den ekonomiska kartan från 1950-tal visar att skogen tätnat och att all slåttermark övergått till åker eller vall. På 50-tals kartan kan man tydligt se att de öppna ytorna i söder, på bägge sidorna av järnvägen brukats som åker medan annan öppen mark är vall. Skogen är troligen mer barrdominerad under denna tid.

I södra delen av reservatet finns en bebyggelsesamling med boningshus samt flera ekonomibyggnader.

Prioriterade bevarandevärden

Området har höga naturvärden som betingas av den delvis kalkpåverkade berggrunden, skogsbeståndens ålder och naturskogsartade struktur samt förekomsten av arter som missgynnas av skogsbruk. Det blivande reservatet ligger i en utpekad värdetrakt för vitryggig hackspett, nära Västerås stifts lövskogsområden vid Håkansboda och gränsar direkt mot Skogsstyrelsens biotopskydd/naturvårdsavtal.

Artrikedomen är generellt sett hög och särskilt bland marksvampar, vedsvampar och mossor förekommer flera signalarter och rödlistade arter. Bland noterade signal- och rödlistearter kan nämnas blåsippa, tibast, trolldruva, ask, gränsticka, ullticka, fransig jordstjärna, blodvaxskivling och nötkråka.

Bastviken hyser också höga naturvärden kopplat till den under lång tid ogödslade och hävdade odlingsmarken. Här påträffas bl.a. arter som brudsporre, nattviol, ormrot, mandelblomma, violettkantad guldvinge, väddnätfjäril och ängsmetallvinge.

Ängsmetallvinge på åkervädd. Foto: Emil Pagstedt Andersson

Violettkantad guldvinge. Foto: Emil Pagstedt Andersson

Källor

1. Artportalen, www.artportalen.se, Artdatabanken och Naturvårdsverket.
2. Axelsson Linkowski Weronika, Roger Olsson, 2009. Träd och buskar i jordbrukslanskapet, värden och hot – en litteraturgenomgång. Centrum för biologisk mångfald, Uppsala.
3. Axelsson Linkowski Weronika. Utmarksbete, främst skogsbete, och dess effekter på biologisk mångfald. Centrum för biologisk mångfald, Uppsala 2009.
4. Björndalen Jörn Erik. Kalktallskogar som naturvårdsobjekt i Sverige. Naturvårdsverket Rapport 3070, 1986.
5. Cserhalmi, N. 1999. Fårad mark.
6. Ekonomiska kartan 1950-tal
7. Ekstam, U & Forshed, N. Äldre fodermarker. Naturvårdsverket. 1996.
8. Häradskartan 1865
9. Johansson, O & Hedin, P. Restaurering av ängs- och hagmarker. Naturvårdsverket. 1991.
10. Jordbruksverket. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Rapport 2018:14.
11. Skogsstyrelsen, Rapport 2014. Brynmiljöer i anslutning till öppen jordbruksmark
12. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Naturvårdsverket. Rapport 5967. Maj 2009.
13. Åtgärdsprogram för svampar i ängs- och betesmarker 2011-2015. Naturvårdsverket. Rapport 6423. Mars 2011.
14. Åtgärdsprogram för väddnätfjäril 2008-2012. Naturvårdsverket. Rapport 5920. December 2008.

Plandel

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet har indelats i fem skötselområden:

1. Skog
2. Slåttermark
3. Brynmiljöer
4. Vedtäktområde
5. Friluftsliv

Skötselområde 1, Skog (9,7 ha)

Skogstypen är en barrträdsdominerad blandskog på näringsrik, frisk till fuktig mark av hög bonitet. Dominerande trädslag är gran och därefter tall. Andelen äldre asp, björk och al är relativt stor. Även lind, oxel och rönn förekommer. Skogsbestånden har hög ålder och uppvisar partivis påverkan av måttligt skogsbruk (vedtäkt). Området hyser rik förekomst av död ved. Skogens struktur kännetecknas av interndynamik och småskaliga störningar (klibbticka och granbarkborre). I markskiktet finns i de fattigare partierna främst risvegetation. I de bördigare områdena finns ormbunkar såsom ekbräken och hultbräken. Även enstaka trolldruva och strutbräken förekommer.

Typisk skogsmiljö i den nordostliga delen. Foto: Åsa Forsberg

Bevarandemål

Arealen skog ska vara minst 9,7 hektar. Småskaliga naturliga processer, t.ex. åldrande, avdöende och döda träd samt luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, stormfällning eller brand ska påverka skogens dynamik och struktur. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd. Typiska arter är gränsticka, ullticka och trolldruva.

Skötselåtgärder

- Eventuell plockhuggning i de trädbärande delarna för att skapa gläntor, bryn och solbrunnar.
- Röjningar i anslutning till kulturlämningar.
- Vid plockhuggning och friställning av träd lämnas huvuddelen av det avverkade kvar i området för att skapa död ved. Större mängder ved kan samlas i faunadepåer.
- Vid behov friställa naturvärdesträd genom avverkning eller ringbarkning.
- Skogsbete kan tillämpas om medel och möjlighet ges.

Skötselområde 2, slåttermark (4,8 ha)

Området består av gamla åkermarksdelar som inte varit varken brukade eller upplöjda sedan lång tid tillbaka. Delar av åkermarken på östra sidan järnvägen plöjdes upp senast, det skedde för ca 10 år sedan. De övriga åkermarkerna har plöjts betydligt tidigare. På senare tid har åkerarealen fungerat som vall, grannar har slagit området med traktor och tagit höet. Vissa år har vallen stått obrukad. I vissa delar har sly vandrat in på grund av för svag hävd. Likaså har dikesrenar och bryn vidgat sig och sly har delvis vandrat in i vallen. Vissa delar av åkermarkerna har, genom avsaknad av plöjning och gödsling, börjat få en rik flora med bland annat gökärt, vårbrodd, ängsvädd, svartkämpar, mandelblomma och ärenpris. All åkermark/vall ska skötas som äng med slåtter som skötselåtgärd.

Delar av ängen med framförallt blommande smörblommor och ängssyra.
Foto: Emil Pagstedt Andersson.

Bevarandemål

Arealen slåttermark ska vara minst 4,8 ha. Ängsmarkerna ska hållas öppna och skötas genom slåtter och/eller bete. Slåttern ska ske med en intensitet anpassad för den typiska kärlväxtfloran. Slyuppslag ska kontinuerligt hållas efter. Typiska arter är svartkämpar, brudsporre, nattviol och ormrot.

Skötselåtgärder

- Omfattande slyröjningar i restaureringssyfte. Uppkommen sly på äng och i brynzoner måste bekämpas. På den öppna ytan lämpligtvis med slaghack eller dylikt. Längs brynzonerna skulle en mindre skördare med klippfunktion fungera bra. Merparten av röjningsmaterialet ska transporteras bort ifrån området. Enstaka rishögar och död ved kan sparas i brynzonen.
- Skötsel genom bete och/eller slåtter med en intensitet anpassad för typiska kärlväxter och fjärilsfaunan. Särskild hänsyn ska tas till ängsvädden som är värdväxt för väddnätfjärilen och ängssyra, värdväxt för ängsmetallvinge och violettkantad guldvinge. Dessa kärlväxter finns rikligt i mindre bestånd. Ytor av dessa ska lämnas vid slåttern för att arterna ska få möjlighet att fröa av sig och fungera som värdväxt för fjärilarna. Ytorna kan med fördel varieras i tid och rum.
- Slåttern ska ske sent på säsongen för att gynna fröspridning av ängsväxterna. Höet ska torka på slag i några dagar för att ytterligare gynna fröspridning. Höet (slåtteravfall) ska transporteras bort ifrån området. De

första fem åren kan slåttern ske tidigare, alternativt två gånger per säsong, för att minska näringen på ängen samt som bekämpning mot sly.

Skötselområde 3, Brynmiljöer (1,2 ha)

I områden mellan öppen mark och skog finns fina brynmiljöer med rikligt med lövträd och buskar. Arter såsom björk, gran, sälg, rönn, enstaka hassel och ek finns i brynzonen.

Bevarandemål

Arealen brynmiljö ska vara minst 1,2 ha. Brynmiljön ska vara varierad och hysa många olika lövträdsarter och buskar i olika åldrar. Brynmiljön ska även innehålla död ved och rishögar. Högkapade träd gynnar många fåglar och insekter. Brynzonen ska variera i höjd, bredd och täthet. Typiska arter är: sälg, olvon och hassel.

Skötselåtgärder

- Genom röjningar gynna en mångfald av olika löv och buskarter, hålla efter gran och uppslag av granplantor. Gynna framförallt plantor av sälg, rönn, hassel, brakved, nypon och olvon.
- Topphugga enstaka lövträd.
- Skapa livsmiljöer genom att lämna rishögar som död ved.

Brynmiljöer mot ängen på nordvästra sidan av järnvägen. Sly har börjat vandra in i ängsmarken. Foto: Åsa Forsberg våren 2019.

Skötselområde 4, vedtäktsområde

Området närmast hus och ekonomibyggnader får användas som vedtäktsområde. Området består av enstaka ekar, hassel, lönn och triviallöv. Gran och enstaka tall finns också i området.

Bevarandemål

Området ska innehålla flertalet lövträd och hållas luckig och öppen genom plockhuggning. Kan, om möjligt utnyttjas som betesmark. Typiska arter är ek, hassel och lönn.

Skötselåtgärder

- Plockhuggning (vedtäkt) av främst gran, tall och triviallöv.

Sköteselområde 5, Friluftsliv

Reservatet nås via vägen mellan Gusselby och Storå, avfart mot Lyckebo. Enkel parkeringsplats och informationsskylt ska iordningställas strax väster om järnvägsöverfarten enligt skötselplanekarta.

Bevarandemål

Naturreservatet ska ge allmänheten goda möjligheter att uppleva naturreservatets naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om reservatet genom aktuell informationstavla.

Skötselåtgärder

- Led ska iordningsställas enligt skötselplanekarta. Leden ska i huvudsak följa befintlig stig. På en kortare sträcka ska ny led dras.
- Informationstavla med karta ska sättas upp enligt skötselplanekarta.
- Enkel parkeringsplats ska iordningställas.
- Tillsyn och underhåll av informationstavla och parkeringsplats.

Övrigt

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Länsstyrelsen i Örebro län.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

Området berör Åtgärdsprogrammen för väddnätfjäril respektive vitryggig hackspett.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemål och syfte kommer att ske inom länens obligatoriska uppföljning – Block A – och beskrivs i Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län.

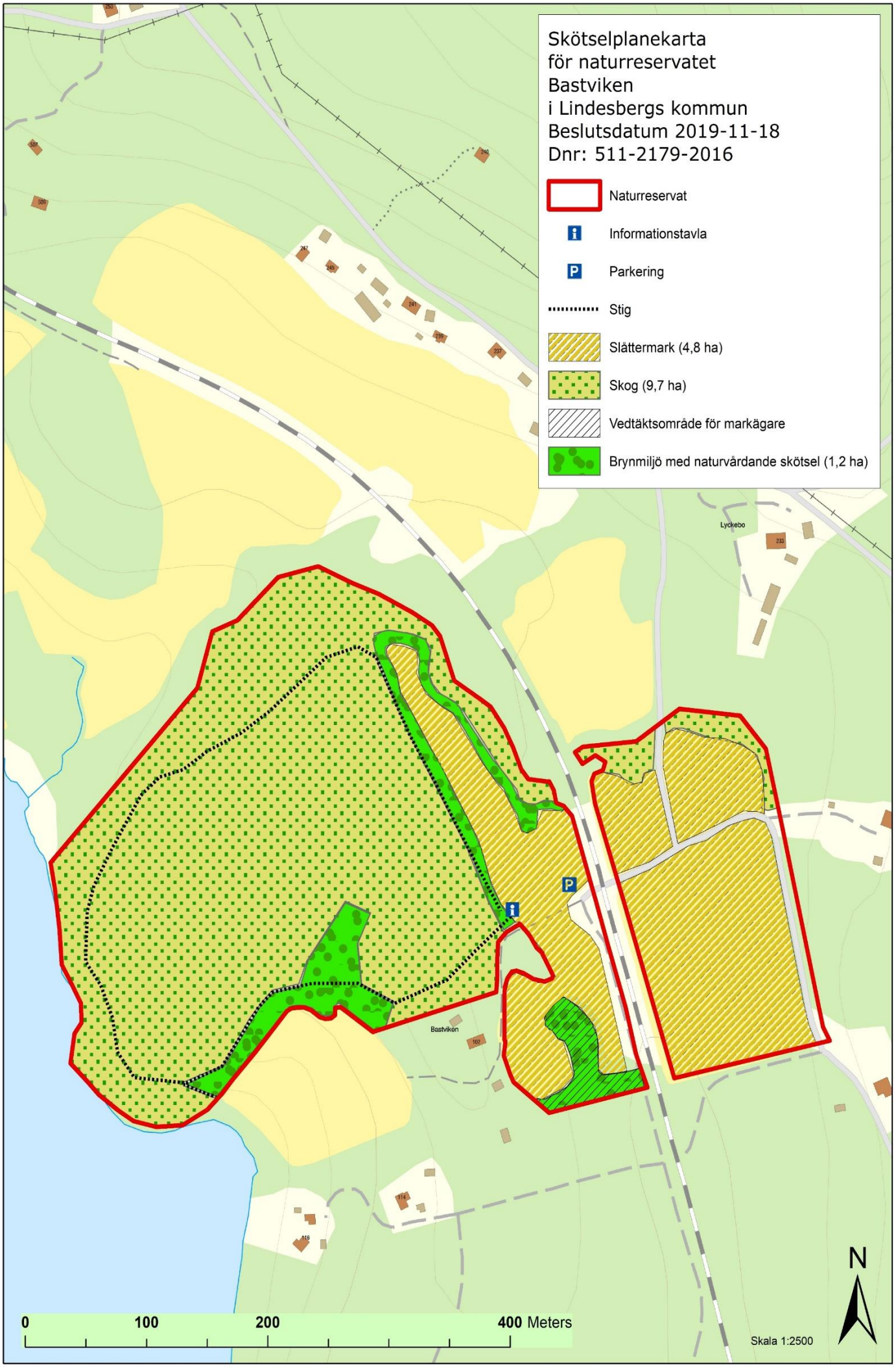
Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Effekter av restaureringsåtgärder som kostat mer än 200 000 SEK, som är finansierade av sakanslaget och syftar till att stärka bevarandestatusen i naturtyper i Habitatdirektivets bilaga 1 eller för arter i bilaga 2 ska följas upp inom länens

obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län.* Planen är i dagsläget inte färdigställd.

Skötselplanekarta
för naturreservatet
Bastviken
i Lindesbergs kommun
Beslutsdatum 2019-11-18
Dnr: 511-2179-2016
Naturreservat
Informationstavla
Parkering
Stig
Slättermark (4,8 ha)
Skog (9,7 ha)
Vedtäktsområde för markägare
Brynmiljö med naturvårdande skötsel (1,2 ha)
Lyckebo
Bastviken
0
100
200
400 Meters
N
Skala 1:2500